

8. Teaching English as a foreign language / D.G. Broughton et al. Routledge, 2002. URL: <https://doi.org/10.4324/9780203412541> (date of access: 20.09.2022).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-261-9/15>

Гребінь-Крушельницька Н. Ю.,

*кандидат педагогічних наук,
асистент кафедри тюркології*

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ САМООСВІТИ І САМОВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Розвиток концепцій освітньої парадигми та конструктивне входження студентської молоді у сучасні суспільні процеси спрямоване на активне досягнення нею високого рівня самореалізації особистісного потенціалу, професійної компетентності та життєвого успіху.

Науковці визначають перехід до компетентнісного підходу як переорієнтацію з процесу на результат освіти в діяльнісному вимірі, у зміщенні акценту з накопичування нормативно визначених знань, навичок і вмінь на формування й розвиток здатності практично діяти і застосовувати досвід успішних дій у конкретних ситуаціях. Так, перспективність компетентнісного підходу у контексті модернізації освітнього процесу полягає в тому, що він передбачає високу готовність випускника школи до успішної діяльності в різних сферах [5].

Розвиток суб'єктності та реалізація життєвого потенціалу особистості ставить першочерговим завдання навчити особистість самостійно здобувати та ефективно застосовувати набуті знання; прогнозувати, моделювати та контролювати власні дії, приймати ефективні рішення; аналізувати та застосовувати здобутий досвід. ***Ефективність самоосвіти та самовиховання залежить від самоорганізації внутрішніх сил особистості, правильності вибору життєвого та професійного шляху, організації діяльності, що спрямована на акмеологічний результат.*** Так, акмеологічна парадигма вписується у формат компетентнісного підходу в контексті самоосвітньої компетенції як потреба та готовність постійно навчатися (у професійній діяльності та в особистому і суспільному житті), усвідомлене ставлення до майбутньої професії, становлення цілей, мотиваційної спрямованості, здатність до

самовиховання, проектування ключових компетенцій, їх здійснення, рефлексію й оцінювання власних результатів.

Теоретичні та методологічні засади компетентнісного підходу висвітлені в публікаціях Н. Бібік, Ф. Левченко, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко. Основні положення акмеологічного підходу розглядаються такими відомими науковцями як О. Бодальов, А. Деркач, О. Ковальов, О. Селєзньова, Л. Рибалко та ін.

Синтезуючи основні концепти компетентнісного та акмеологічного підходів, у контексті нашого дослідження вважаємо актуальним виділити поняття «акмеологічна компетентність». Н. Бобаль визначає акмеологічну компетентність як володіння системою знань у сфері закономірностей і механізмів особистісного і професійного зростання, прагнення до досягнення свого особистісного і професійного акме; володіння методами і прийомами самовиховання, самонавчання, самопізнання, саморозвитку, самоосвіти, самореалізації та наявності позитивного досвіду такої діяльності [1].

Так, у рамках акмеологічного підходу Л.С. Рибалко звертає увагу на те, що мотиви виникають й формуються на основі потреб, які, у свою чергу, необхідно визначати як прагнення дізнаватися про власні можливості, визначати способи їх реалізації; концентрувати увагу на позитивних результатах самореалізації; прогнозувати самоперспективу в реалізації власних можливостей. До стимулюючих засобів досягнення успішності та реалізації власного потенціалу в майбутньому Л.С. Рибалко відносить самовиховання, самоосвіту, а також створення умов, за яких реалізовувалися б свобода навчатися, рівноправні суб'єкт-суб'єктні відносини [6, с. 55].

На думку провідних науковців у галузі акмеологічного підходу О.О. Бодальова та О.Г. Ковальова, самовиховання як потреба виникає на певному етапі розвитку особистості, коли остання свідомо ставиться до дійсності, до своїх обов'язків, починає дивитись далеко у майбутнє, окреслювати життєвий план, усвідомлюючи, що його реалізація потребує певного рівня розвитку внутрішніх якостей від особистості [4, с. 5]. Самовиховання – це систематична робота над собою, це процес самовдосконалення, об'єктом якого є сама особистість; в її ж особі виступають і проектувальник, і виконавець, результат роботи тільки в новому якісному стані [3, с. 343].

Підґрунтям самовиховання є саморозвиток, що підсилюється самознаходженням, самостановленням, самореалізацією. Саморозвиток являє собою складний процес, який пронизує усю діяльність особистості і сприяє досягненню поставлених цілей самовдосконалення, самоосвіти, самовиховання та, як результат, самореалізації в майбутній професійній діяльності. «Осмислення особистістю процесу саморозвитку як життєвої

цінності, створення умов для самовдосконалення і самореалізації в ході життєдіяльності, пізнання, актуалізація власної індивідуальності приводить до постановки нових цілей, що відкривають можливості для нових життєвих альтернатив, для нових кроків сходження до акме та самоствердження» [2, с. 3].

У контексті нашого дослідження вважаємо, що з позицій акмеологічного підходу прагнення особистості до самоосвіти та самовиховання відбиває її мотиваційну сферу, зміст якої становлять цілі, потреби, бажання, стремління, спрямованість, наміри як послідовність дій для досягнення певної мети, відкриття себе, виявлення передусім своїх позитивних якостей і можливостей, що визначають установку на досягнення акме-вершини.

Так, ефективність будь-якої діяльності і навчальної зокрема, залежить передусім від мотивів, які спонукають і спрямовують самоосвітню та самовиховну діяльність особистості та значною мірою визначають її успішність. Серед таких мотивів виділяємо зовнішні: бажання отримати в майбутньому певну професію, розуміння значення навчання для майбутнього, прагнення продемонструвати свої можливості та зайняти певну позицію і самоствердитись через досягнення в навчанні, коли учень (студент) прагне до успіху в постійному змаганні з самим собою; та внутрішні: до яких належать спонукання, в основі яких лежить задоволення від процесу та безпосередніх результатів власної навчально-пізнавальної діяльності. Внутрішні мотиви полягають в спрямованості особистості на засвоєння способів добування знання: інтерес до самостійного засвоєння знань, до способів самовиховання, саморегуляції та раціональної організації своєї пізнавальної діяльності.

З огляду на викладене вище можемо констатувати, що формування мотиваційної спрямованості є передумовою ефективності самоосвіти і самовиховання, що передбачає орієнтацію на стимулювання в особистості інтересів, цілей, бажань, прагнень та потреб в самоосвітній та самовиховній діяльності. Точкою дотику компетентнісного та акмеологічного підходів у межах нашого дослідження є розвиток життєвого потенціалу особистості, в основі якого лежать процеси самоосвіти, самовиховання, саморозвитку, що «детермінує здатність особистості перетворювати власну життєдіяльність у предмет практичного перетворення, який веде до вищої форми життєдіяльності особистості – її творчої самореалізації [7, с. 98]».

Список використаних джерел:

1. Бобаль Н.Р. Структура та зміст соціокультурної компетентності як науково-педагогічної категорії. *Педагогіка і психологія проф. освіти* : наук.-метод. журн. Львів : Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН

- України; Львів. наук.-практ. центр проф.-техн. освіти НАПН України ; Нац. ун-т «Львівська політехніка». № 6. 2009. С. 16–25.
2. Деркач А. А., Селезнева Е. В. Акмеологическая культура личности: содержание, закономерности, механизмы развития. Москва; Воронеж : НПО «МОДЭК», 2006. 493 с.
 3. Карпенчук С.Г. Самовиховання особистості : наук.-метод. посіб. Київ : ІЗМН, 1998. 216 с.
 4. Ковалев А.Г., Бодалев А. А. Психология и педагогика самовоспитания. Ленинград : Изд-во Ленинград. ун-та, 1958. 90 с.
 5. Левченко Ф. Сутність та витоки компетентнісного підходу в освіті. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/724379/1/1.5.Збірниктез%20новДРУКПДФВСЕбезправок%2017.12.2019-сторінки-186-189.pdf>
 6. Рибалко Л.С. Методолого-теоретичні засади професійно-педагогічної самореалізації майбутнього вчителя (акмеологічний аспект) : монографія. Запоріжжя : ЗДМУ, 2007. 443 с.
 7. Якухно І.І. Наукові основи інноваційного розвитку післядипломної педагогічної освіти : монографія. Житомир : Полісся, 2010. 524 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-261-9/16>

Hryshchuk Yu. V.,

*PhD military student of the Foreign Languages Education
and Research Centre*

National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskyi

Krykun V. D.,

*Candidate of Pedagogic Sciences, Senior Researcher,
Chief of the Language Testing and Research Section of the Foreign
Languages Education and Research Centre*

National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskyi

WAYS OF INTRODUCTION OF AN ADAPTIVE APPROACH INTO LANGUAGE TRAINING SYSTEM OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE

The topicality of implementing an adaptive approach into the system of language training of the personnel of the Armed Forces of Ukraine strengthens the active development of digital technologies, which make it possible to introduce innovations in the training of military subject matter experts in order to develop their competences within the framework of non-formal education.